

Abstrakty

do drugiego numeru "Societas/Communitas"

1) Mariola Bieńko, "Tyrania intymności" w mediach. Metafory i metamorfozy obrazu ludzkiej seksualności

Seksualność jest jednym z podstawowych pojęć dla rozpatrywania tożsamości człowieka. Zmiany obyczajowe wymuszają dekonstrukcję dotychczasowego pojmowania seksualności i jej definicji. Sfera seksualności wkracza w dyskurs publiczny. Seks stał się dostępny medialnie i - jako jeden z głównych tematów kultury masowej - został sprowadzony do poziomu przedmiotu konsumpcji jako specyficzny, a zarazem obowiązujący element stylu życia. Nasylenie współczesnych przekazów medialnych erotyką wpływa na "seksualizację" kultury, coraz bardziej skomercjalizowanej i pluralistycznej, doprowadzając do "demokratyzacji pożądania", czyli do powszechnego dostępu do wszystkich mediów, w których seksualność, mniej lub bardziej brutalnie, się pojawia. Środki przekazu współtworzą kulturę, w której publiczna nagość, zwierzenia erotyczne lub nacechowane seksualnie gesty zyskują coraz większe przyzwolenie. "Medialna seksualność", tworząc własną metaforę epistemologiczną, wpływa na kształt i formę życia społecznego, zmienia i kształtuje postawy społeczne, a także charakter prywatnego i publicznego dyskursu na temat granic intymności.

2) Beata Łaciak "Polskie obyczajowe seriale telewizyjne jako element dyskursu o problemach społecznych".

Artykuł jest próbą spojrzenia na to jak współczesne polskie seriale obyczajowe wpisują się w dyskurs o problemach społecznych. Zwracając uwagę na rolę telewizji we współczesnym świecie, jako na medium kształtujące opinie i poglądy odbiorców za pośrednictwem popularnych produkcji telewizyjnych, takich jak serial, zdecydowałam się na analizę problemów społecznych przedstawianych w kilku najpopularniejszych serialach. W artykule starałam się pokazać, które problemy pojawiają się najczęściej, jak są prezentowane i na ile ich obraz zgodny jest z rzeczywistością oraz badaniami socjologicznymi. Skupiłam się na problemach społecznych najczęściej eksponowanych oraz na tych, które uznać można za nowe lub funkcjonujące w społecznej świadomości i społecznym dyskursie od niedawna. W analizie uwzględniłam m.in.: przestępczość, bezrobocie, biedę, alkoholizm, przemoc domową i niepełnosprawność. Próbowałam również odpowiedzieć na pytanie, jakich aktualnych problemów społecznych nie ma w analizowanych serialach, co jest pomijane, przemilczane lub prezentowane jednostronnie.

3) Tomasz Kasprzak "kosz na głowie nauczyciela czyli o filmowaniu przemocy w szkole"

W artykule omawiam zjawisko agresji dzieci i młodzieży występujące coraz powszechniej m.in. na terenie polskich szkół. Analizując jeden z przypadków, które zbulwersowały opinię publiczną w Polsce (tzw. sprawę toruńską), pokazuję, że dochodzi obecnie do znaczącej i niebezpiecznej zamiany ról w relacji agresor - ofiara. W przeszłości media opisywały raczej sytuacje, w których nauczyciel - nadużywając swej władzy - znęcał się nad uczniami. Tymczasem współcześnie niektórzy dziennikarze mówią nawet o "terroryzmie dziecięcym". Tego rodzaju dyskurs ożywia i dostarcza mu nowych wątków fakt coraz częstszego filmowania aktów przemocy. Nauczyciel zostaje tym samym zdyskredytowany nie tylko poprzez skrzywdzenie go fizyczne lecz także poprzez upublicznione upokorzenie.

4) Przemysław Kisiel "Współczesne media a kultura artystyczna"

Zamierzeniem podjętym w niniejszym artykule jest rozważenie zależności między współczesnymi mediami masowymi a kulturą artystyczną. Kwestia ta jest istotna, gdyż we współczesnym świecie media nie mogą funkcjonować bez odwołań do kultury artystycznej, ale również kultura ta nie może istnieć bez mediów. Autor artykułu rozważa zatem charakter relacji między kulturą artystyczną a mediami, analizuje wzajemne korzyści i ograniczenia oraz znaczenie łączących je związków. Odwołanie się do czynników wpływających na kształt społecznej partycypacji w kulturze pozwala mu na przedstawienie pełniejszej charakterystyki problemu. Przeprowadzona w tekście analiza umożliwia sformułowanie tezy mówiącej, że charakter zależności między kulturą artystyczną a mediami jest swoistym odbiciem relacji panujących w społeczeństwie.

5) Marek Kłosiński "Badanie zawartości i wyeksponowania przekazu medialnego. Na przykładzie analizy telewizyjnych przekazów informacyjnych".

Wiedzę o rzeczywistości współczesny człowiek czerpie głównie z mediów. Jednym z najważniejszych źródeł owej wiedzy są ciągle jeszcze przekazy telewizyjne, w tym programy informacyjne. Artykuł jest propozycją badania zawartości treściowej tego typu przekazów, hierarchizacji ich treści oraz sposobów wyeksponowania poszczególnych elementów treściowych w konkretnych dziennikach telewizyjnych. Opis dwóch, przedstawionych w tekście metod badawczych, poprzedzony jest omówieniem założeń teoretycznych zaprezentowanej koncepcji, a także próbą sprecyzowania terminologii, która - zdaniem autora - powinna zostać sformalizowana. Ta propozycja badawcza może być użyteczna dla badaczy

społecznych i jest oparta na ponad dziesięcioletniej współpracy autora z Zespołem Analiz i Studiów Antenowych Akademii Telewizyjnej TVP S.A

6) Barbara Fatyga "O niefortunnym spotkaniu Dziennikarza z Ekspertem. Propozycja badawcza i wstępne wnioski z obserwacji uczestniczącej"

Artykuł przedstawia propozycję jakościowego badania nieudanego dyskursu pomiędzy Dziennikarzem a Ekspertem. Główne pojęcia zastosowane (w pierwszej części) do zbudowania "domowego modelu" podejścia teoretycznego pochodzą od trzech badaczy M.A.K. Hallidaya, E.Goffmana i J.L.Austina. Są to: system socjosemantyczny, tekstura, interakcja, twarz, teoria niewypałów i nadużyć oraz reguły grzeczności. W drugiej części artykułu prezentuję kilka próbek empirycznych nieudanego dyskursu i ich analizę, zaś w zakończeniu formułuję hipotezę do dalszego badania.

7) Albert Hupa "Grupy, sieci, roje"

W niniejszym artykule przedstawiam propozycję zastosowania metafory roju jako analitycznego narzędzia w socjologicznych badaniach Internetu. Ze względu na kryzys jaki dotknął pojęcie grupy, w socjologii społeczeństw nowoczesnych i ponowoczesnych wiele się mówi o sieciach, relacjach i ponowoczesnych wspólnotach. Aby opisać, czym jest rój, analizuję najpierw pojęcie sieciowości. Zakładam, że nie musi być ona postrzegana jako forma organizacyjna ludzkich zachowań, lecz, że można ją opisać jako specyficzne środowisko działania. "Struktura" tak rozumianej sieciowości jest "płynna", zakłada pewną liczbę połączeń lub przecięć ustawionych względem siebie w dynamicznych relacjach, jest zdecentralizowana i łatwo adaptuje się do nowych warunków. Wewnątrz sieci można doraźnie konstruować dowolne, doraźne układy. Omawiam również przykłady struktur sieciowych tworzących się w komunikacji internetowej, takich jak: w komunikatorach, forach dyskusyjnych, Usenecie, na stronach wiki, w blogach, internetowych sieciach społecznościowych i grach typu MMORPG. Analiza tych przykładów pozwala pokazać pewien schemat zachowań, względem którego pojęcia grupy i wspólnoty tracą swoją adekwatność. Dlatego też proponuję opisywać je przy pomocy metafory roju. Roje organizują społecznie swoich uczestników w taki sposób, iż kiedy rój powstaje każdy uczestnik może mieć wpływ na jego „ruch”, kierunek tego ruchu i działalność. Internauci orientują swoje działania na innych. Najbardziej aktywne jednostki – tworzące jądro roju, poprzez swoje zaangażowanie - zaczynają przewodzić tego typu zbiorowościom. Miejsce

jednostki w strukturze roju (jądro i peryferie) zależy przede wszystkim od jej zaangażowania w życie roju – im więcej się działa, tym mocniej można nań wpływać.

8) Magdalena Dudkiewicz "Medialny wizerunek działań pozarządowych"

Artykuł jest próbą wskazania (z punktu widzenia zarówno aktywnego uczestnika, jak i badacza sektora pozarządowego) podstawowych sposobów prezentowania w mediach problematyki aktywności obywatelskiej. Do najważniejszych sposobów prezentacji tych zagadnień zaliczyłam: postrzeganie przez dziennikarzy organizacji pozarządowych jako charytatywno-interwencyjnych, ich zainteresowanie wątkami aferalnymi, pojawiającymi się w związku z działalnością rozmaitych fundacji i stowarzyszeń oraz dostrzeganie przez media w organizacjach pozarządowych (głównie tzw. watch-dogach) sojusznika, który - podobnie jak media - "patrzy władzy na ręce". Wskazuję także na brak pogłębionej refleksji dziennikarzy i przedstawicieli NGO's dotyczącej ich wzajemnych relacji oraz analizuję główne błędy i zaniedbania sektora pozarządowego w kontaktach z mediami: w tym kłopoty tożsamościowe sektora i niedocenywanie roli systematycznych działań wizerunkowych. Artykuł kończę refleksją dotyczącą czynników, jakie należy wziąć pod uwagę, by doprowadzić do zmiany opisanej sytuacji.

9) Krzysztof Kiciński "Moralność a więź społeczna." część II

Autor tekstu uważa, że standardy moralne stanowią element kultury o fundamentalnym znaczeniu z punktu widzenia więzi społecznej integrującej grupy. Ponieważ jednak grupy społeczne mają bardzo zróżnicowaną formę, co oznacza przede wszystkim zróżnicowanie form spajającej je więzi społecznej, również różne typy moralności są mniej lub bardziej adekwatnym czynnikiem więziotwórczym. W grupach o charakterze wspólnot szczególnie adekwatnym czynnikiem więziotwórczym jest moralność, w której główną rolę odgrywa zasada wzajemności. Można to wykazać, badając np. świadomość moralną mieszkańców tradycyjnych wsi w Polsce. Centralny problem artykułu można wyrazić w pytaniu: jak zmienia się moralność grupy, gdy zmienia ona formy w trakcie historycznego rozwoju i więź typu „solidarności mechanicznej” przekształca się w więź typu „solidarności organicznej”? Odwołując się do przykładu Starego Testamentu, autor pokazuje, iż zachodzące w moralności zmiany mogą polegać na poszukiwaniu jej legitymizacji w doktrynie religijnej – wcześniej zagwarantowanej w sposób wystarczający przez poczucie oczywistości standardów wynikające z tradycji. W wyniku tego procesu rozbudowuje się wielka narracja religijna i

dokonuje ściśle zintegrowanie religii i moralności. Dokonująca się na takim fundamencie integracja grupy zwiększa szanse jej przetrwania w sytuacji kulturowego i fizycznego zagrożenia.